
**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З КУРСУ «ТЕОРІЯ ГОСПОДАРСТВА»
для магістрів із спеціальності “Економічна теорія”**

Програму курсу підготував доктор економічних наук, професор Г.В.Задорожний (на основі підручника: Осипов Ю.М. Теорія хозяйства. Учебник в трех томах. – М.: Изд-во МГУ, 1987, 1998. – 568, 791, 607 с.).

Тема 1. Теорія господарства як наука.

Тема 2. Спосіб господарства, його характеристики і закономірності. Критерії класифікації способів господарства.

Тема 3. Основи теорії економічного господарства.

Тема 4. Капітал і капіталістичне економічне господарство. Вартість як системотворча категорія економіки.

Тема 5. Господарська влада.

Тема 6. Економічне мікроекономічне господарство і мікроекономічне господарювання.

Тема 7. Економічне макроекономічне господарство і макроекономічне господарювання.

Тема 8. Мегаекономіка як світове економічне господарство.

Тема 9. Динаміка економічного господарювання.

Тема 10. Господарські перетворення.

Тема 11. Неоекономіка.

Тема 1. Теорія господарства як наука.

Виробництво, господарювання і господарство. Предмет теорії господарства. Наука про господарство. Теорія господарства, економікс і політична економія. Роль і місце теорії господарства в пізнанні і перетворенні людського світу. Теорія господарства як розумова наука. Функції теорії господарства. Господарське світобачення.

Тема 2. Спосіб господарства, його характеристики і закономірності. Критерії класифікації способів господарства.

Господарство як система і як спосіб господарства. Сили і чинники господарства і їх взаємодія. Господарюючі суб'єкти. Господарська власність. Мікроекономічне господарювання і макроекономічне господарювання. Процес формування способу господарювання. Ціле-функціональні та організаційно-функціональні закономірності реалізації способу господарства. Закономірності існування способу господарства.

Теоретичні основи і критерії класифікації способів господарства. Природні і штучні, приватногосподарські і суспільно-господарські, державні і недержавні, індустріальні і неіндустріальні, вільні і примусові, способи господарства. Неєкономічні (натуральні) способи господарства. Економічні способи господарства. Змішані (натурально-економічні) способи господарства.

Тема 3. Основи теорії економічного господарства.

Товар і товарне господарство. Цінність, вартість і ціна. Механізм ціноутворення. Оцінка ціни. Гроші в економічному господарстві. Функції грошей. Гроші як товар. Гроші як капітал. Гроші як суспільна система. Якість грошей: конкретні образи і системи. Інфляція грошей.

Конкуренція як спосіб господарювання економічного суб'єкта і як спосіб взаємодії економічних суб'єктів. Ринок як співтовариство господарюючих суб'єктів-конкурентів. Ринок як сама себе організуюча і як організована системи. Ринкове господарство і умови його функціонування.

Тема 4. Капітал і капіталістичне економічне господарство. Вартість як системотворча категорія економіки.

Феномен капіталу. Феномен капіталіста. Феномен підприємця. Капітал, конкуренція і монополія. Капітал в єдності різноманіття. Капітал як виробник прибутку. Капітал, наймана праця і прибуток. Доход на капітал. Підприємницькі доходи. Заробітна плата як доход.

Відтворення і нагромадження капіталу. Господарський прогрес. Обороти і кругообіг капіталу. Збалансованість суспільного капіталу. Розширене відтворення суспільного капіталу.

Феномени господарських хвиль, господарських криз і господарських циклів. Динаміка капіталістичного виробництва. Капіталістична організація господарства та її суперечності. Єдність і відмінність мікро- та макроорганізації.

Явище вартості. Вартість як міра. Міра в вартості. Вартість як відносини і як перетворений рух. Вартісне господарське відтворення. Вартість і загальна господарська організація. Вартість в образі капіталу.

Тема 5. Господарська влада.

Господарська влада як поняття. Економіка як загальна організація влади. Владні організації. Владний капітал. Власність на господарську владу. Монопольна влада і конкурентно-ринкова організація. Монопольний фінансовий капітал. Монопольна влада і закони економіки.

Суспільна влада в економіці. Держава в економіці та міра одержавлення економіки. Держава в механізмі розподілу доходів. Держава як господарський регулятор.

Тема 6. Економічне мікроекономічне господарство і мікроекономічне господарювання.

Підприємство як господарюючий і як виробничий суб'єкт. Підприємство як капітал і як рух вартості-капіталу. Рух фінансів підприємства. Інвестиції.

Монопольне мікроекономічне господарювання. Феномен монополії в економічному господарюванні. Монополія – суперечливий творець господарського простору.

Регулювання мікроекономіки і економіка мікроекономічного регулювання.

Тема 7. Економічне макроекономічне господарство і макроекономічне господарювання.

Національне господарство як економічне макроекономічне господарство. Натуральна і соціальна обумовленість макроекономічного господарства та його економічний зміст. Господарський центр в системі макроекономічного господарства.

Господарські ресурси суспільства і їх використання. Природа і господарство. Людина і господарство. Неприрода і господарство. Соціокультурні ресурси макроекономічного господарства. Власність на господарські ресурси.

Суспільний національний продукт – основний компонент і параметр макрогосподарства. Розподіл і використання суспільного (національного) продукту. Ринок в системі економічного макрогосподарства: феномен ринкової організації, ринковий механізм і економічне макрогосподарство. Організація ринку. Ринок як суб'єкт і об'єкт господарської організації.

Суспільне (державне) економічне господарство і макроекономічне регуляторне господарство. Державний господарський центр і мікрогосподарювання.

Тема 8. Мегаекономіка як світове економічне господарство.

Феномен мегаекономіки як сучасний феномен. Господарюючі суб'єкти в мегаекономіці. Економіка мегаекономіки. Світові ресурси, конкуренція, капітал, гроші, відтворення.

Організаційні механізми мегаекономіки. Національний господарський центр як суб'єкт світового господарства. Організація міжнародних економічних відносин у світовому просторі. Світовий господарський центр. Функція світового господарювання.

Тема 9. Динаміка економічного господарювання.

Економіка як динамічне господарство. Економічне зростання. Господарський центр і макроекономічне зростання.

Економічний розвиток. Господарський прогрес як повне та закінчене вираження розвитку. Науково-технічний прогрес і економічний розвиток. Економічний розвиток і праця.

Суспільний розподіл господарства і економічний розвиток. Макроміграція капіталу, господарська кооперація, економічна ефективність і економічний розвиток. Макросфера господарського прогресу.

Тема 10. Господарські перетворення.

Трансформація способу господарства як явище і категорія. Механізм трансформацій. Історичні форми капіталізму: вільний (ліберальний) капіталізм; корпоративно-державний капіталізм; ліберально-соціалізований світовий капіталізм. Трансформації і прогрес капіталізму.

Господарські переходи. Природні та природно-штучні переходи. Перехідні періоди. Біфуркації та поліфуркації.

Господарський перехідний процес в сучасній Україні. Характеристика трансформацій в 1990-2001 рр. Варіанти реформацій: ринково-соціалістичний, ліберально-капіталістичний, державно-капіталістичний сценарії; соціалізований капіталізм; державно-демократичне соціалізоване господарство.

Тема 11. Неоекономіка.

Техноеволюція і суперечності економіко-індустріальної цивілізації. Глобальний конфлікт між економіко-індустріальною цивілізацією та життям.

Перехід до неоіндустріальної цивілізації. Друга промислова революція. Інформаційна цивілізація. Неоіндустріалізація виробничого процесу. Неоекономічна тенденція і неоекономізація економіки.

Соціум, економіка і справедливість. Есхатологічна криза економіки. Гіпотеза про постеконіміку. Духовно-моральна проблема поліцентричного світового господарства.

Глобалізація. Інтелектономіка як цивілізація одухотвореного інтелекту. Інтелектуальний і соціальний капітал.

Література.

1. Булгаков С.Н. Философия хозяйства // Булгаков С.Н. Соч. в двух томах. Т. 1. – М.: Изд-во «Наука», 1993. – С. 47-297.
2. Булгаков С.Н. Философия хозяйства (Речь на докторском диспуте) // Булгаков С.Н. Соч. в двух томах. Т. 1. – М.: Изд-во «Наука», 1993. – С. 298-308.
3. Витте С.Ю. Конспект лекций о народном и государственном хозяйстве, читанных его императорскому высочеству великому князю Михаилу Александровичу в 1900-1902 годах / Предисл. Ю.Н.Калашнова и В.М.Широнина. – М.: Фонд экономической книги «Начала», 1997. – 512 с.
4. Гребеньков Г.В. Введение в философию хозяйства: Уч. пособие. – Донецк: ДИЭХП, 2000. – 105 с.
5. Журнал «Социальная экономика», 2001-2002 гг.
6. Журнал «Философия хозяйства», 1999-2002 гг.
7. Осипов Ю.М. Теория хозяйства. Учебник в трех томах. – М.: Изд-во МГУ, 1987, 1998. – 568, 791, 607 с.
8. Осипов Ю.М. Опыт философии хозяйства. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 382 с.
9. Осипов Ю.М. Очерки философии хозяйства. – М.: Юристъ, 2000. – 368 с.
10. Осипов Ю.М. Философия хозяйства. В двух книгах. – М.: Юристъ, 2001. – 624 с.
11. Панарин А.С. Искушение глобализмом. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 416 с.
12. Преодоление времени (по материалам международной научной конференции, посвященной творческому наследию С.Н.Булгакова) / Под ред. Ю.М.Осипова, В.М.Кулькова, Е.С.Зотовой. – М.: Издание Московского университета; ТЕИС, 1998. – 560 с.
13. Рих А. Хозяйственная этика. Пер. с нем. Е.М.Довгань. – М.: Посев, 1996. – 810 с.
14. Экономическая теория на пороге XXI века – 5: Неэкономика / Под ред. Ю.М.Осипова, В.Г.Белолипецкого, Е.С.Зотовой. – М.: Юристъ, 2001. – 624 с.
15. Экономическая теория на пороге XXI века – 6. В 2-х книгах. Кн. 1. Философия хозяйства. Кн. 2. Теоретическая экономия / Под ред. Ю.М.Осипова, В.В.Чекмарева, Е.С.Зотовой. – М.: Юристъ, 2002. – 655 с.

Надійшла до редколегії 15 січня 2002 р.

© Задорожний Г.В.